

**HELA
SVERIGE.**

*Hela Sverige
ska leva!*

U-Svängen

Informationsblad från Länsbygderådet i Västmanland Nr 1/2020 • Maj

**LÄNSBYGDERÅDET
I VÄSTMANLANDS LÄN**

Upplaga 250 ex

Jordhumla Foto: Pascale Haglund

3

LÄNSBYGDERÅDETS
VÅRKONFERENS

4-5

BESÖK I MEDÅKER

6

HUMLOR & BIN

Redaktörens ruta

Ingenting är längre som det varit. Coronaviruset har ändrat på allt och det känns överkligt det som sker. Trots att undantagstillstånd och nödläge råder i många länder verkar hela världen drabbas.

Själv har jag med mina 83 år för länge sedan passerat virusets riskzon och är i den gruppen som rekommenderas karantän i hemmet.

Men inget ont som inte har något gott med sig. För mig har det blivit gott om tid att göra det som annars ibland kan kännas lite stressigt. U-Svängen med sina fasta utgivningstider kan ibland vara en sådan uppgift. Nu har jag tid – men det mesta av det jag skulle skriva om har ställts in.

Årsmötet, tågmötet, politikermötet och landsbygdsriksdagen är alla inställda. Nu blir det blommor, bin och humlor i stället. Deras arbete är ju också viktigt för trivsamt och framgångsrikt liv på landsbygden.

Till sist önskar jag er alla en frisk och härlig vår.

Inge Larsson
Tel: 070-665 45 43
E-post: virsboinge@telia.com

HELA SVERIGE SKA LEVA/VÄSTMANLAND

är en ideell förening. Rådet ska vara länken mellan centrala, regionala, kommunala och lokala aktörer. På så vis kan den lokala utvecklingen främjas.

Vill du eller dina kontakter läsa U-Svängen på nätet, gå till www.helasverige.se och klicka på "Välj länsbyggeråd" för att se Västmanland.

ORDFÖRANDE HAR ORDET:

Vilken underlig och orolig värld vi lever i just nu. Tänker först och främst på de som drabbats och drabbas av denna otäcka pandemi och naturligtvis även alla de som står bredvid. Familj, släktingar och goda vänner som inte ens kan besöka sina nära och kära med tanke på smittspridningen. All personal, som arbetar långa arbetspass och extra dagar samt extrapersonal som snabbutbildas utför ett fantastisk arbete för att lindra och bota alla de som drabbas.

Många privatpersoner och företag samt föreningar gör sitt yttersta för att hjälpa till med att printa ut visir, skänka skyddsmaterial och ställa upp på de sätt som de kan.

En stark vilja att kunna hjälpa till på det sätt just de kan.

För er medlemsföreningar betyder det här inställda arrangemang och evenemang samt att all uthyrning av våra lokaler blir avbokade. Detta i sin tur kan medföra att många föreningar får det besvärligt med ekonomin då inkomsterna uteblir. Tänk då på att i tid kontakta de företag som ni får det besvärligt med att kunna betala för att om möjligt göra upp en plan inför framtiden.

Jag är alldeles övertygad om att vi, då allt detta otäcka klingar av, kommer att gå starkare ur situationen.

Stort Grattis till Tärna Bygdegårdsförening som blev utsedda till Årets Lokala Utvecklingsgrupp 2019.

Fortsätt att arbeta i era föreningar på hemmaplan. Planera, sortera och gör upp planer för tiden som kommer när allt detta är över. De flesta av oss kan ju använda digitaliseringen och sociala medier som arbetsverktyg.

Varma tankar till er och ta hand om er själva och andra.

Helen Fablin, Ordförande

VI BEHÖVER DIN HJÄLP!

I och med detta nummer av U-Svängen har jag gjort denna tidning i fem hela år. Fem år är en lång tid när det gäller att vara på bettet och hitta nya och intressanta saker att skriva om från den västmanländska landsbygden. Visserligen får vi mycket beröm för vår tidskrift, men den kan bli ändå mycket bättre om vi alla i landsbygdsrörelsen hjälps åt.

Jag vet att det runt om i vårt län utförs storverk av ideellt arbetande byalag och utvecklingsgrupper. Genom att samarbeta och berätta för varandra vad vi gör, vad som gått bra och vilka problem vi stött på skulle vi kunna få erfarenheter och dra slutsatser inför egna projekt och evenemang. Detta skulle säkert undanröja många onödiga bekymmer och mycket onödigt arbete hemma i det egna byalaget.

Gör slag i saken nu! Ring mig på telefon 070-665 45 43 eller skriv till mig på e-post: virsoinge@telia.com så hjälps vi åt att berätta vad du/ni gör hemma i er lokala grupp.

Genom att visa upp vad vi gör och vad vi vill kan vi på ett bra sätt föra den västmanländska landsbygdsrörelsens talan och få respekt för våra åsikter och synpunkter i samarbetet med kommunala och regionala myndigheter.

Inge Larsson

KALENDARIUM

SKANTZEN, HALLSTAHAMMAR
16 juni
Muséerna öppnas
Öppettider tis-sön kl 12-17
hela sommaren

**Här kan alla våra föreningar
annonsera sina aktiviteter.**

Sänd uppgifter till:
virsoinge@telia.com

LÄNSBYGDERÅDETS VÅRKONFERENS

Länsbygderådets ordförande Helen Fahlin visar upp checken som kommer att överlämnas senare.

En grupp entusiastiska medlemmar samlade till fest då Tärna bygdegård återinvigdes efter den stora renoveringen.

Den 16 mars träffades vi på Aros Congress Center i Västerås. Hela trettiofem deltagare var anmälda men endast nitton kom. Det här var första gången vi drabbades av det som sedan blev den ödesdigra coronapandemin som drabbat nästan all planerad verksamhet i såväl stad som på landsbygd.

Vi samlades till en alldeles utsökt gemensam lunch.

Dagens föreläsare Tomas "Häkki" Eriksson från Ljungaverk i Medelpad föreläste med stor humor om sina upplevelser från blyg tonåring till framgångsrik företagare, bygdeutvecklare och idéspruta. Man ville ju inte berätta att man var från Ljungaverk utan sa oftast att man var från Sundsvall, berättar Tomas. Men det där svängde när jag var på en stor fest i Göteborg. Man frågade om det var någon som kunde bugga. Jag sa ja och alla tjejerna blev jätteintresserade av mig. Efteråt så tänkte jag på hur mycket jag egentligen kunde och fick vara med om som innefolket i stan inte hade en aning om. Från den dagen har jag med

stolthet alltid berättat att jag kommer från Ljungaverk.

Tomas utbildade sig vid Konstakademien i Trondheim där han mötte två likasinnade norrmän. Tillsammans med dem bildade han ett mycket annorlunda företag med namnet Hakki. Med olika upptåg och genomtänkt galenskap lyckades de få både nationell och internationella medias uppmärksamhet.

En av deras första produkter var fyra hårvårdsprodukter för jetsetare vid Stureplan och för raggare från Ljungaverk. Nu designar och säljer företaget t-shirt, jackor, träningsoveraller och mössor med genomtänkta och kluriga texter i många länder. Stor del av företagets vinst går tillbaka till hembyn Ljungaverk där de investeras i trivsel och framtidsprojekt.

Dagens andra stora programpunkt var korandet av Årets lokala utvecklingsgrupp i Västmanlands län. I hård konkurrens med många västmanländska lokala utvecklingsgrupper föll juryns val på Tärna Bygdegårdsförening som tilldelades priset med motiveringen:

"För att med stort engagemang och arbete ha lyckats med att på fem år klarat av att genomföra er tioåriga utvecklingsplan. Ni har med gemenskap, stort arbete och ekonomiskt bistånd från myndigheter och egna medlemmar skapat en fantastisk

bygdegård och utemiljö där ni värnar om ortens kulturarv och tillvaratar modern teknik och har visioner för framtiden."

På grund av förkylningar och coronahot kunde Tärna Bygdegårdsförening tyvärr inte delta vid konferensen. Vi väntar till någon av våra aktiviteter i höst då vi kan fira och hedra de välmeriterade segrarna.

Två extra priser lottades ut bland de som sökt till Årets lokala utvecklingsgrupp. Priset är kostnadsfritt deltagande vid den framflyttade Landsbygdssdagen i Jönköping någon gång i vår. Dessa priser tillföll Teatermaskinen i Riddarhyttan och Kungs Barkarö Bygdegårdsförening i Kungsörs kommun.

Inge Larsson

Länsbygderådets årsmöte

Årsmötet skulle ha hållits torsdag den 23 april på Måns Ols Vårdshus i Sala. På grund av coronan har vi valt att flytta mötet till någon gång i höst.

Vi återkommer med kallelse när myndigheterna beslutar att det är ok för smittspridningsrisken att ha möten och samlingar igen.

Medåkers Bygdegård är ortens naturliga samlingspunkt.

BESÖK I MEDÅKER

I slutet av februari besökte Länsbygderådets styrelse Medåker utanför Arboga. Vi bjöd in oss själva till Medåkers Bygdegårdsförening.

Det blev ett mycket intressant besök där vi fick veta att det i Medåker finns fyra lokala grupper som arbetar med landsbygdsutveckling. Det är Bygdegårdsföreningen, Framtid Medåker, Medåkers hembygdsförening och Medåkers IF. Föreningarna har en samarbetsunion som de kallar FLIS. Dessutom har det nu tillkommit en nystartad förening, Medåkers Friskola ekonomisk förening.

Hela Medåker har ca 600 innevånare. Trots att byn inte är större så genomför man, med bygdegården som central plats, mängder av arrangemang. En del mer traditionella än andra. Man ordnar Medåkers marknad sista helgen i augusti och en julmarknad i december. Filmkvällar och pubkvällar är också uppskattade evenemang som återkommer några kvällar per år. Det mest udda är nog trots allt den årliga kaninavelsutställningen i Bygdegården. På den utställningen visar medlemmar i Kaninavelsföreningen över hundra kaniner av olika raser och storlekar.

Bygdegårdsföreningen har också ingått i en projektgrupp för installation av solceller i Medåker. Föreningens ordförande Jan Lindström berättade att intresset från början var mycket stort men det intresset svalnade snabbt bland ortsborna och projektgruppen upplöstes. Allt blir ju inte som man tänkt sig, säger Jan.

En ny projektgrupp i FLIS är på väg att bildas. Den här gången gäller det möjligheterna för att få till en obemannad butik i byn. Det fungerar ju på andra orter och då skall det väl kunna fungera även i vår by, säger Bygdegårdsföreningens ordförande. Vi i U-Svängen kommer att följa projektet med stort intresse.

Med på vårt möte var också fyra ur den nystartade föreningen Medåkers Friskola ek. förening och mycket av våra diskussioner kom att handla om den nedläggningshotade byskolan. Vi har tidigare berättat i U-Svängen om den kommunalt planerade nedläggelsen och om bybornas protester som ledde till att kommunen såg sig tvingade att utlysa en folkomröstning. Den skulle genomföras i sista halvan av mars. Men så kom coronan och man fann för gott att inställa omröstningen. För dagen är det inte fastställt om, när och hur fortsättningen blir.

Men i Medåker förbereder Friskolegruppen sig för att ta över skolan. Mikael Gustavsson, ordförande i föreningen, säger att man vill köpa skolan av kommunen till ett acceptabelt pris. Vi är inga riskkapitalister och pengar är inte drivfjädern i vårt engagemang för att rädda skolan. Den är den sista kommunala servicen som finns i Medåker och den är viktig för de barnfamiljer som nu köper alla hus som blir till salu i vår by, säger han.

Skolan har i dag klasserna ett till och med fem och det är mellan fem och sju elever i varje klass.

I friskolegruppens planer räknar man med att man skall ha femton elever per klass och att man skall ha fyra lärare anställda och de har en bra plan för hur detta skall kunna uppnås

Vi i Länsbygderådet ser det som självklart att kommunen vill bidra till en levande landsbygd genom att sälja skolan och ta tillvara och stimulera Friskolegruppens entusiasm och framtidstro. Allt annat skulle vara obegripligt.

Inge Larsson

Föräldrar och barn vill ha sin skola kvar.

Jennifer Westerman, Johan Johansson, Mikael Gustafsson och Katja Hakkonen – fyra ur den nystartade föreningen Medåkers Friskola ekonomisk förening. De förbereder sig för att ta över Medåkers skola och är villiga att köpa skolan av kommunen.

SENASTE NYTT!

Den 29 april höll kommunfullmäktige i Arboga möte där man beslöt att via en minoritetsåterremiss återföra frågan om skolans nedläggning till dess att man fått svar på ett antal frågor om skolans framtid.

Detta löste majoriteten genom att snabbt kalla till ett extra fullmäktigemöte den 14 maj. Även om det i stort inte framkom någonting nytt i frågan så körde majoriteten över oppositionen och fattade ett inställningsbeslut om att Medåkers skola skall läggas ner i och med detta läsårs slut. Detta utan att skolplaneringen för nästa år är klar och man ännu inte vet hur man skall förhålla sig till den folkomröstning som redan beslutats av kommunfullmäktige.

Det här blev så snurrikt så vi tog kontakt med kommunalrådet Anders Röhfors och frågade honom hur han såg på skolnedläggelse i förhållande till en aktiv landsbygdspolitik. Hans åsikt var glasklar: Skolan ingår inte i landsbygdsutveckling det är företag och företagande vi talar om i när det gäller landsbygdsutveckling, sade han utan minsta tvivel i rösten. Därmed avslutades samtalet och vi hade fått oss till livs en alldeles ny och annorlunda syn på vad en offensiv landsbygdsutveckling kan vara.

Inge Larsson

Klöverhumla Foto: Sören Larsson

Åkerhumla Foto: Sören Larsson

Tapetserarbi Foto: Sören Larsson

Sälgsandbi Foto: Stefan Oscarsson

Humlor & bin

Någonting oroväckande pågår nu i vår natur. Den biologiska mångfalden är i fara. Detta gäller inte minst våra viktiga pollinatörer, humlor och bin. Men även fåglar och däggdjur minskar. Vad har då detta med landsbygdsutveckling att göra?

De öppna landskap med blomsterängar och stora skogar fulla med blåbär och lingon är en anledning till att folk flyttar bort från städernas stress och luftföroreningar. Därför gäller det för oss landsbygdsbor att värna om de naturvärden vi har.

Humlor och bin är i det här sammanhanget mycket viktiga. Med sitt idoga pollinerande av vilda blommor, nyttoväxter och fruktträd är de något av naturens hjältar. I vårt land uppskattas värdet av denna pollination till ca 600 miljoner kronor årligen för de kommersiella frukt- och spannmålsodlarna. Till detta kommer också glädjen för alla egna-hemsägare som får sina fruktträd och bärbuskar pollinerade.

I Sverige finns det ett 30-tal olika humlearter och hela 270 olika arter av bin. Det som gemene man tänker på när det gäller bin är nog oftast de bin som vi människor har i kupor för att få honung. Det är bara en av dessa arter. De andra arterna kallas solitära. En del av dem bor i små håligheter i träd och andra kan bo i små gångar som de bygger i gräsmarker eller i grusslänter. Alla dessa arter är på sitt sätt viktiga för pollineringen. De stora humlorna rumlar runt och

de små solitära bina kryper in i de blommor som är för små för humlorna. Alla arter har sina favoritblommor som har mycket av den nektar som de är ute efter.

Nästan alla bin och humlearter minskar. När det gäller våra honungsbin så beror det kanske på att ingen längre har intresse eller tid med den hobbyen. När jag var ung, på 40-talet fanns det ett tiotal bikupor i väldigt många egnahemsträdgårdar. Man hade då fruktträd och bärbuskar och man visste att binas pollinering var ett villkor för att få frukt och bär. I dag väljer alltför många i stället att köpa gröna knallhårda äpplen från Sydafrika eller andra fjärran länder. Då behöver man inte ha besväret med biodling. Och honungen kan man köpa flytande "blandad från länder inom och utanför Eu". Ja, så stod det på etiketten i affären.

Om du vill slå ett slag för den biologiska mångfalden, få en härlig honung från hemtraktens blommor samt frukt i träd och bärbuskar ska du skaffa dig några bikupor. Helst med den gamla arten av nordiskt honungsbi. De är lugna och beskedliga och de ursprungliga bina i svenska trädgårdar. Alla har inte möjlighet eller lust att skaffa sig en biodling. Men alla kan skaffa sig en liten boplats för de små solitära vildbina och de bits inte. Det är bara så spännande att följa deras bobestyr. De kryper in längst in i ett hål och lägger ett ägg där. Sedan fyller de på hålet ända ut till öppningen med nektar. Slutligen försluter de öppningen. När ägget sedan kläcks blir det en larv som äter sig ut

genom nektarmagasinet. När den kommer till öppningen har den blivit så stark att den orkar bryta sig ut genom förseglingen.

Blommande hagar och ängar är ett villkor för de pollinerande insekternas liv och för hög livskvalité på landsbygden. Det skall vi tala om i nästa nummer av U-Svängen

Inge Larsson

Slå ett slag för den biologiska mångfalden och skaffa ett litet "insectshottell".

Årets verksamhetsplan drabbades av virus

I slutet av januari träffades vi i Länsbygderådets styrelse för ett planeringsmöte. Entusiasmen och ambitionen var stor och vi såg fram mot det här året där vi skulle ta ett viktigt steg mot ett riktigt framgångsrikt år.

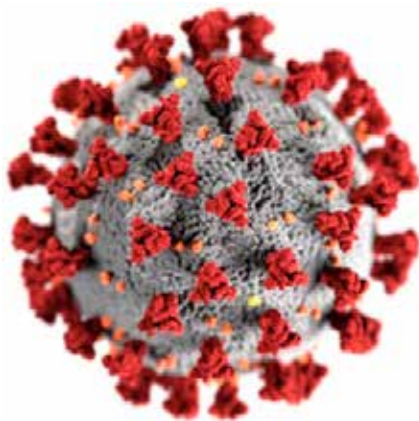
Vi beslöt att vi under året skall:

- Öka medlemsantalet med fyra lokala utvecklingsgrupper.
- Hålla tio styrelsemöten.
- Besöka fyra av våra medlemsföreningar.
- Ge ut U-Svängen med fyra nummer.
- Utse Årets lokala utvecklingsgrupp i Västmanlands län som får priset 10 000 kronor.
- Arrangera vårkonferens med utdelning av pris till Årets lokala utvecklingsgrupp.
- Arrangera uppföljningskonferens om tåglinjen Bergslagspendeln 30 mars.
- Hålla årsmöte den 24 april
- Arrangera landsbygdskonferens med representanter för länets politiska partier 20 april.
- Delta i Landsbygdsriksdagen 7–9 maj
- Arrangera Höstmöte med temat ”Var finns det pengar att söka?”
- Delta i samarbetsmöten med riksorganisationen, länsstyrelsen och regionen

Av denna offensiva plan hann vi genomföra några punkter innan coronaviruset slog till och lamslog det mesta. Av omtanke om deltagarna har vi nu ställt in allt efter vårkonferensen.

Nu hoppas vi på att coronan mot alla odds går snabbt över så att vi kan genomföra höstkonferensen med det högaktuella ämnet var man kan hitta medel till en offensiv landsbygdsutveckling. Om det nu blir några pengar kvar efter alla räddningsinsatser som framtingats i sjukdomens spår.

Inge Larsson

HSSL:s mål

Så här har formulerat riksorganisation, Hela Sverige ska leva (HSSL) sitt mål:

Vårt mål är enkelt.

Vi vill ha balans mellan land och stad.

Balans har vi uppnått när det finns lika goda utvecklingsmöjligheter på landsbygden som i städerna.

Det handlar inte om några märkliga saker utan om sådant som borde vara självklart för invånare överallt i Sverige. Alla behöver en fungerande vardag med mataffär på närhåll, där polisen kommer när man ringer, där det finns bredband och farbara vägar.

Det är inte säkert att lösningarna skall vara de samma på landsbygderna som i städerna. De bör anpassas efter de villkor och behov som råder på varje plats. Landsbygderna måste få utvecklas på sina egna villkor helt enkelt

Och då är vi inne på något viktigt, och det är synen på landsbygderna.

I dag finns det en urban norm som säger att det är i staden som det moderna livet levs. Det är där som kreativiteten finns och de innovativa tankarna tänks. Enligt den här normen utmålas landsbygden som det motsatta, som bakåtsträvande och statisk.

Vi vill bidra till att den här mytbildningen upphör och att en mera mångsidig och mera rättvisande bild av våra landsbygder växer fram. Vi hoppas att det arbetet kan leda till en bättre fördelning av resurser mellan land och stad, och en större förståelse för hur viktig landsbygdernas bidrag till hela Sveriges utveckling är.

När det råder balans mellan land och stad, då uppnår vi vår vision att hela Sverige ska leva.

NATURRUTAN

Sånglärkan, en vårens budbärare.

Sånglärkan är en av de tidigaste flyttfågeln som återkommer till vårt land på våren. I våra trakter finns hon på plats redan i mars. Snöfattiga och milda vintrar kan de första komma redan i slutet av februari.

Sånglärkans utseende är oansenligt med en i brunt och grått spräcklig ovasida, det ljusbruna bröstet är streckat och magen är enfärgat vit.

Det är inte på utseendet man upptäcker sånglärkan utan på den livsbejakande och drillande sången som lärkan låter

höra då den fladdrande höjer sig upp i skyn. Den fortsätter så ända tills man på grund av avståndet tappar den med blicken.

För mig som inte älskar vintern högst av allt har alltid årets första sånglärka betytt mycket. Ett löfte och en förhoppning om en ny vår med återvändande fåglar och liv och rörelse i naturens barnkammare.

Ut och njut i markerna. Nu finns möjligheter till stora upplevelser alldeles in på den egna knuten.

Inge Larsson

**HELA
SVERIGE.**

*Hela Sverige
ska leva!*

LÄNSBYGDERÅDET I VÄSTMANLANDS LÄN

HÖR AV DIG!

Utnyttja möjligheten att berätta om din förening! Vad jobbar ni med? Hur kom ni igång? Planer?

"Ingen kan skriva" säger ni — bara ring eller maila till Inge Larsson, så får ni hjälp med att berätta!

Alla kontaktmöjligheter vid Inges bild här intill!

Du kan kontakta vem du vill bland styrelsens medlemmar – adresser här intill. Välkommen att höra av dig!

POSTADRESS:

Hela Sverige ska leva/
Länsbygderådet i Västmanland
c/o Regina Da Ré
Svedvi-Berga 11
734 92 Hallstahammar

Länsbygderådets styrelse 2020

Ordförande
HELEN FAHLIN
Korsbacksvägen 17
737 91 Fagersta
070-511 14 38
helen.fahlin@helasverige.se

Kassör
NILS-GUNNAR NILSSON
Rikshusvägen 1 A
722 33 Västerås
021-604 58, 073-638 10 78
nigun44@gmail.com

Sekreterare
REGINA DA RÉ
Svedvi-Berga 11
734 92 Hallstahammar
073-734 12 94
gina-julla@live.se

U-Svängen
INGE LARSSON
Kvarnängsvägen 10
730 61 Virsbo
070-665 45 43
virsboinge@telia.com

ANN-MARIE KARLBERG
Barkarövägen 14
736 93 Kungsör
072-510 45 25
ann-marie.karlberg@hotmail.com

MARLENE CARLSSON
Sotvretsvägen 4 A
739 30 Skinnskatteberg
073-665 20 80
balibuddha@hotmail.com

ANSVARIG UTGIVARE AV U-SVÄNGEN: Länsbygderådets ordförande Helen Fahlin.

Skickas till länets ca 110 lokala utvecklingsgrupper, kommunala tjänstemän, turistbyråer, organisationer som Coompanion, LRF, ALMI med flera samt myndigheter som Länsstyrelsen och Landstinget.